

V c
1152⁶

Q.K.

Q. D. B. V.
DISPUTATIONEM HISTORICAM
DE

S E R B I S,

Venedorum Natione vulgò dictis
die Wenden

Consensu Spectabilis Philosophicæ Facultatis

PRÆSES

M. GEORGIUS CRÜGERUS

&

Respondens

LAURENTIUS Zehe/

Rezenf. Neomarch.

publico Philosophorum examini submittent.

horis consuetis. d. 29. Decemb.

M. DC. LXXV.

In Auditorio Philosophorum.

WITTEBERGÆ

TYPIS JOHAN. BORCHARDI, ACAD. TYPOGR

AMPLISSIMÆ. VIRTUTIS.

OMNIGENÆ. SAPIENTIÆ.

VIRI S.

NOBILISSIMIS. AMPLISSIMIS. CONSULTISSIMIS,
EXCELLENTISSIMIS.

DNN. DNN.

CONSULIBUS,

SYNDICIS.

JUDICIBUS.

CAMERARIIS.

SENATORIBUS.

SPECTATISSIMÆ. REIPUBLICÆ.

DRESDENSIS.

HASCE. PRIMITIAS. ACADEMICAS.

DEVOTISSIMÆ. SUBJECTIONIS.

ARGUMENTUM.

CUM. VOTO. NOVI. ANNI. HUMIL-

LIMO.

PRO. PERENNI. SPECTATISSIMÆ. FELICITATIS.

INCREMENTO.

PUBLICÆ. EXTARE. VOLUERUNT.

NOBILITATUM. AMPLITUDINUM. EXCELLENTIARUM.

HUMILLIMI. CLIENTES.

Præses & Respondens

I. N. J.

VT jucundum & fructuosum veterum historiarum repetere & contemplari; sic arduum & periculosum. Nam (ut rectè innuit Strabo) non solum propter mutationes res ipsæ incertæ sunt; sed etiam propter disidentes Scriptorum opiniones, qui iisdem de rebus non eadem tradiderunt. Quapropter non demonstrationes; sed ut plurimum conjecturas de natione Venedorum, Serbis, rudi quod ajunt, Minervâ, quæ ab historiographis dignè annotata, hîc sumus repetituri. Quod DEUS bene vertat!

PUNCTUM I.

DE SERBORUM DESCRIPTIONE.

S. I. SERBI (a) sunt populi Venedici, qui in Misniâ (b) olim inter Albim atq; Salam (c) fluvios, imò & in ipsâ Bohemiâ (d): hodie verò superstites in Lusatia (e) (vulgò die Wenden dicti) confident.

(a) Dicuntur etiam Syrbi, Sorabi & Sorabes passim apud historicos. (b) Avent. l. 4. Boj. anal. p. m. 191. Interea Venedorum gens Sorabes dicti, qui inter albim & Salam considerant, ubi nunc Moesi nominantur, in fines Saxonum & Turingorum invadunt. Id ib. Deinde aliæ Venedorum nationes ferocissimæ (apud a enumerasse sufficiat) Sorabes Boëmi, Abrodita fœderatis &c. Misnia inde Serbia dicta ut & Sorabia. vid. M. Reinh. Reinac. Steinh. de Misn. orig. p. 88. dicens: Es hindert gar nicht / daß Dithmarus Bischoff zu Merseburg / welcher unter Kayser Henrico II. gelebet / anzeiget / daß Meissen von den Slaven oder Wenden Lummacia, von den Böhmen Syrbia sey genennet worden.

den. Ubi pergit idem autor p. 96. & 97. dictas : In dem ver-
 gleichen sich die Scribenten , daß diese Wenden in Meissen den be-
 sondern Nahmen gehabt / daß sie Sorabi genennet worden &c. Was
 sonst dieses Volcks für eine Gewalt müsse gewesen seyn / weist
 das genugsam / daß sie neben Meissen die Oberlausitz / und ferner den
 ganzen Strich bis an die Elbe und Saal ein bekommen. Helm.
 Chron. Slav. l. i. c. 2. *Albia in occasum ruens primò impetu*
Boëmos alluit cum Serabis. (c) Micræl. in Pomer. il. 2.
 n. 18. Endlich ward die Thür dadurch (sc. Vandalorum emigra-
 tionibus , Attilæ lævitia , & Germanorum dissensionibus) gar
 weit den Slaven und Wenden oder der Sarmatischen Nation
 auffgethan / und auß denselben setzten sich die Wiltzer und Lütitzer /
 oder Lötizer in Pommern und Marck : Die Soraber oder Sirfen
 in Meissen und Böhmen / die Obotriter in Meckelenburg : Trich.
 Abb. Spanheim. ap. Goldast. l. 2. c. 2. *Slavos Sorabos , qui nunc*
dicuntur Boëmi , Rex Dagobertus bello aggressus vicit , superavit &
Francis subjectos tributarios fecit an. 640. (d) Dubrav. hist. Bo-
 hem. l. i. *Syrbi Sclavorum populi Lusatia inferiori & superiori oc-*
cupata Lufatos se nunc appellant. D. Chytr. Chron. Saxon. l. i. de
 Vandaliâ dicens infert : *In hodiernum usq; diem passim ad ripam*
albis misera gentis Heneta s. Slavica reliquia in Lusatia & alib
hærent Ubi incolæ se SERBOS linguamq;ve suam Serbsta
 reez appellant.

§. 2. Quapropter Serbi nec sunt, nec rectè dicun-
 tur Vandali, ut multi, quorum error detectus & casti-
 gatus (e) sunt persuasi, tum cognatione vocabulo-
 rum (f) tum successione Venedorum in sedes Van-
 dalorum (g), tum magnorum autoritate virorum. Unde
 tam multi errores & historiæ confusiones (b) nati.
 Vandali enim populi Germani tum origine; tum ser-
 mone , (i) perhibentur.

(e) Vid. M. Henr. Bangert. in not. ad Helmold. chron. Slav.
 c. 2. Melchior Goldast Heiminfel. comment. de re Bohem. Rhe-
 nan

nan. l. 2. rerum Germ. c. 1. Münst. Cosmograph. c. 4. Franciscus
 Irenius l. 1. exegef. Germ. 33. Flav. Blondell. l. 1. decad. 1. Groppig
 Becan. l. 5. Spangend. in chron. Saxon. c. 14. & im Adels Spiegel
 p. 1. l. 10. a. 5. verb. Wandeler & und Wenden. Mart. Crom. l. 1. re-
 rum Polon. Mich. Beut. in comment. in Tacit Germ. p. 1. c. 11. (f)
 ut Chytraus ipse fatetur in Vandaliâ chron. Saxon. dicens: *Vici-
 na sunt nomina intrr se Vendi & Vandali.* (g) idem ib. Chytr. fa-
 tetur *Vandali*, dicens, *dicuntur quia post migrationem Vandalorū
 in Gallias, Hispanias, & Africā Venedi eorū terram occuparunt, sicut
 postmigrationem Bojorum ex Bohemiâ in Bavariam nihilo minus novi
 incole Czechii Slavi veterum incolarum, nomen retinent.* Ita
 Helmold. Chron. Slav. l. 1. c. 2. ubi ergo, dicit *Polonia finem fa-
 cit, pervenitur ad amplissimam Sclavorum provinciam eorum, qui
 antiquitus Vandali, nunc Winibi s. Vindili appellantur.* Et certo
 respectu quidē magis excusandos, quā accusandos viros hosce
 al. scriptores historiarum satis accuratos esse, putamus. Sed
 pecus illi, qui mentem eorum non assecuti multa de Vandalis
 primis incolis intelligenda, ad Vandalos secundos s. Venedos
 accommodare volunt. (h) Sic gravissimē hallucinatus est Georgio
 Nicolai in Sylloge histor. (quæ cum præfat. Joh. Dresseri Lipsiæ
 edita,) dicens: *Umb diese Zeit 245. soll der Wenden (Wandaler de-
 bebat dicere) König Gotharus in Rommern regieret haben. Wie
 Panthal. meldet. item anno 161. post Ch. nat: die Wenden nehmen
 Merseburg der Römer Bestung ein: quod an de Venedis intelli-
 gi queat, judicent alii: nos valdē dubitamus.* (i)
 Plin. l. 4. c. 14. *Genera Germanorum V. Vindelici (Vandali) quo-
 rum pars Burgundiones, Varini, Carini, Gottones: Ingevones & c.
 Istævones & c. Hermiones & Pantini. Ut Plinio equalis (teste & ci-
 tante Bangert. in Helmold. not. c. 2.) sic eidem in hoc argumento
 quòd Tacitus scriptor verus & acutus Marsos, Gambrinius
 & Sutvos, ita & Vandalos antiquissimos Germania populos facit.
 Lingua etiam eadem cum ceteris Germanis usos esse disertè testatur
 Procop. l. 1.*

§. 3. Nec Serbi (vulgò *Wendi dicti*) confundendi sunt
 cum Wendis specialissimē & *κατ' ἐξοχήν* appellatis (k) qui

inter Danos & Magapolitanos ad Mare Balthicum sedes suas habuere. Hinc Principes Mechelburgici *ναλ' ἐξοχὴν* olim die Herrn der Wenden (*qui tamen sorabum nunquam fuerunt*) sunt appellati: quo titulo hodiernum Rex Daniæ Invictissimus, & Serenissimus Elector Brandenburgicus coronantur.

(k) Multas Venedorum species recenset Helmold. l. 1. c. 2. chron. Slav. Pomeranos, Wilzos, s. Wilfos die Wilzer-Wenden/Lutitios, Circipanos, Kisfinos, Redarios die Reber Wenden, Obotritos, Rugos, Sorabos, die Zorber, Wenden &c. Bangert. ubi in not. annotavit eleganter hunc in modum differens: *Quamquam enim omnes illæ nationes origine Venedicæ essent, quæ in terras Vandalorum successissent: tamen sub sequentibus seculis obtinuit usus, ut soli Obotritarum & Wagriorum reguli aut principes *ναλ' ἐξοχὴν* Wendi, die Herren der Wenden dicerentur.*

§. 4. Non autem asserimus nos, omnes in universum, qui Lufati & Serbi dicuntur, etiam origine, aut natione esse Sorabos aut Venedos. Siquidem Germanos veteres incolas (*qui ad similitudinem Vandalorum in Pomerania (l) & Bojorum in Bojemiâ linguam suam non penitus dedidicere, sed faventibus seculis denuò eam magis excoluere*) ut & Lusikos (m) aliosque, quos omnes præcisè ab invicem distinguere hodiè nec necessarium, nec possibile, (*omnes enim Lufati natione Germani*), iisdem admixtos nulli dubitamus.

(l) Legatur hæc de materia Micræl. in Pom. l. 2. inter alia discurrens: *So ist die Wendische Sprache hier ins Land kommen/ daß die Deutsche niemals drauß gehoben ist. Ja ich kan nirgends finden/ daß die Vandalische Städte an der See jemals gangß slavonisch oder Wendisch gewesen wären / und den Gebrauch der deutschen Sprache nicht beybehaltē hätten.* (m) Lusikorū meminit Witik. scriptor. Saxon. qui temporibus Ottonis floruit. l. 2. annal. Saxon. dicens: *Eo quod, tempore (Ottonis scil.) Gero præses Slavos, qui dicuntur Lusiki, potentissimè vicit.* Melch. Goldast. Heimensfeld. de reb. Bohem. l. 1. c. 8. *Idem casus qui Marcomannos & Quados, etiam Sernones (qui ut ex Vet. Geograph. Cluv. l. 3. introd.*

trod. in Geograph. ad ripam Oderæ in Marchiâ & in Lufatiâ se-
des habuere.) exceptit. Nam Sorabi & Lufici (qui & Lutici, Lu-
titi, Lucici) gentes Sarmaticæ s. pulsæ s. quod vero similis suba-
Etis semnonibus, eam regionem occuparunt. Dubravius vocat Syrbos.
Micrael. l. 2. n. 39. Mteska ein König der Luzikauer / welche wei-
ter im Lande wohnten / etwa da nun die Lausnizer noch von den ab-
ten Loizern übrig.

PUNCTUM II.

DE ORIGINE SERBORUM.

§. 1. Explicata jam populi Lufatici descriptione,
sequitur, ut quædam etiam de Origine ejusdem dicam.
Sicuti autem perdifficile & ferè impossibile est (n) pri-
mam eamque distinctam populorum originem revoca-
re, nisi fabulas atq; res incertas enumerare velis; quales
Dubravius, atque Æneas Sylvius de Boëmis, productas
(o) refutarunt: ita de natione Sorabicâ quantum è fide
dignis historiis colligere possumus, hîc tantùm breviter
sumus repetituri.

(n) Æn. Sylv. de Bohem. c. 2. Nondum ego quempiam legi
autorem, cui fides habenda sit, qui tam altè gentis initium dederit,
Ebraeos exceptos omnium mortalium primos. (o) Idem Æneas
pergit ib. dicens: Multi è Germanis satis se nobiles arbitrantur ex
Romanis ortos, Romani è Teucris ducere originem gloriosissimè pu-
tant. Franci, qui & Germani, Trojanum se sanguinem esse dix-
erunt. Eadem Britannis gloria est, qui Brutum quendam exilio
præfectum generi suo principium dedisse affirmant. At Boëmi lon-
gè altiùs orti ab ipsâ confusionis turri se missos esse jactitant, nudos
in celsissis & c. glandibus vixisse & c. c. 2. 3. & 4. Cui adstipulatur
Dubrav. histor. Bohem. l. 1. dicens: Quid fabulosius, quam origi-
nem velle referre ad divisionem, confusionemq; linguarum, quæ tunc
facta fuisse dicitur, cum in solo Babilonico turris edificaretur. Nam
si vetus origo placuit, utiq; turri illa vetustior Adamus omnium gen-
ium communis parens erit.

§. 2. Est

§. 2. Est autem extra omnem controversiæ aleam positum Serbos non esse nationem novam ; sed cum aliis Venedicis s. Slavicis populis à veteribus Sarmatis (p) ortam ; id quod eorum lingua & mores satis docent. Unde & Plinius Geographorum antiquissimus SERBORUM quorundam mentionem (q) facit, eisdemque ad paludem Mæotin, ubi & ipse Ptolomæus (r) Sarmatis, sedes antiquas assignat. Inde Sorabos nostros cum conterraneis suis tanquam è communi patriâ venisse, certum est.

(p) Vid. Helmold. supra cit. Slav. chron. l. i. c. 2. Micrael. in Pomer. Crom. de reb. Polon. l. i. Matth. à Michau de Sarmat. descript. Alexander. Gangu. in Sauromat. &c. (q) Plinius qui seculo 1. post natum Christum floruit l. 6. c. 7. infert : *Inde Mæotis lacus in Europâ dictus. A Cimerio accolunt Mæotici, Serbi, Vali, Archi, Zingi. Deinde Tannim amnem gemino ore influentem incolunt Sarmata Medorum, ut ferunt soboles, & ipsi in multa genera divisi* conf. l. 4. c. 13. (r) Ptolomæus Plinio antiquior citat. à Dubr. l. 1. histor. Bohem. ita : *Sarmatia, quam Ptolomæus ab ortu lacu Mæotide & Tanai, ab occasu Isula, à septentrione oceano Sarmatico, à meridiè Carpathiis montibus terminat, omnium gentium, quos nunc Slavinos vocant, quondam communis patria fuit.*

§. 3. Quando verò præcisè, & quomodo adventus eorum in Germaniam sit factus, id ob varietatem autorum (s) determinari non potest, nec opus est. Omnium tamen optima & probabilissima sententia videtur eorum, qui putant, eos circa tempora Attilæ (t) Vandaliâ à suis incolis desertâ, Germania per Hunnos vastata, & reliquis inter se dissidentibus ; non quidem simul & semel, sed successivè (u) in Germaniam immigrasse.

(s) alii enim hoc, alii aliud tempus adventus horum ponunt. Flav. Blondel. refert ad annum 600. l. i. de molin. Imper. Rom. d. 8. Hagck. Chron. Bohem. l. i. fol. i. Barthold. Pontan. à Braitenberg. in Boh. piâ an. 644. Setf. Calv. Chron. ap. ad. ann

ann. 645. Johannes Curio in Chron. l. 3. ad ann. 450. Spangeb. in chron. Saxon. c. 50. ad 451. alii aliter. (r) Optimis quibusque probalis hæc est sententia Goldast. l. 1. c. 9. Mart. Crom. rerum Polon. l. 1. cap. ult. Spangenb. in chron. Saxon. c. 50. 51. Jacob. August. Thuan. hist. suorum temp. l. 56. Neugeb. l. 1. hist. Polon. f. 9. Joach. Cur. annal. subf. Hentic. Bangert. in not. ad Helmold. chron. Slav. l. 1. c. 2. (u) Miræal. l. 2. Pommerland c. 12. & 37. Wenn man aber fraget / zu welcher Zeit doch eigentlich die Wenden in das Land kommen / so antworte ich / daß keine gewisse Zeit / darin solches geschehen / könne gegeben werden: weil die Wenden nicht eben mit Gewalt herein brachen; sondern allgemach sich mit den Pommeren vermischeten / eben wie sie mit den Preussen gethan haben: und insonderheit / da diese Länder von Einwohnern leer waren / haben sie gut machen gehabt / und ist eine Slavonische / und Wendische Familie nach der andern herein gegangen.

§. 4. Cæterum quod videntur (x) quibusdam Serbi nostri è Serbia Bosnensi descendisse, indeque nomen suum derivasse, nobis lusus vocabulorum videtur (y). Multò minus credimus, Sorabos omnes (z) esse colonos per Czechum ducem Bohemiæ in hæc terras (aa) introductos.

(x) David Chytr. Chron. Saxon. in Vandaliâ. Heint. Goldast. Heiminsf. l. 1. c. 8. M. Rein. Reinecc. Steinh. von Meißner Herkommen p. 97. Loquimur autem de Servis Bosnensibus, quorum mentionem facit Chytr. l. c. p. 32. Cluv. in Geograph. l. 4. p. 418. qui cum nostris Serbis nec sunt, nec fuerunt iidem. (y) Nam SERVI nomen suum à Servis Sarmatarum indomitis atque rebellantibus accepisse leguntur; de quibus totam historiam enarrat Avent. l. 2. anal. Bojor. quos Imperator in Slavoniâ domuerit, atque in Pannoniam transtulerit ulteriorem. At vero SERBOS nostros nomen suum ex ipsâ Sarmatiâ (quod nobis David Chytr. l. c. & Joh. Curæus in annal. Siles. suppeditant) accepisse hæcenus non dubitamus: Minus obstante, etsi Paul. Langius in Chron. Citiz. vocem Soraborum ex Roswito denominatione Germanicam faciat. Nam illud non probavit, nec satis certus (se ipse fatente) annotavit. Nec multum de etymologiâ vocis sumus solliciti (z) concedimus (si historia de Czecho certa) de Boëmis: ponimꝰ de Transalbinis & Lusatis superioribus.

B

ribus

ribus, quia lingvas Croaticam & Lufaticam ferè convenire sumus
persvasi: negamus de Lufatis inferioribus, argumento à lingvæ (*de*
quâ mox) & morum diversitate sumto. (*aa*) Joach. Curæus in an-
nal. Siles. dicit: Czechus immisit & similiter novos colonos in illum
tractum, qui est inter albim atque salam, qui dicti sunt Sorabi, quod
ipsum nomen est à Sarmatis; alios qq. misit ad mare Balticum
Windos dictos &c.

PUNCTUM III.

DE LINGVA SERBORUM.

§. 1. Obiter etiam de Sermone hujus nationis, non
quidem quoad ætatem primam; sed nostram, quædam sub-
jicere placet. Non autem est lingua nova (*bb*) aut vulgò
ut existimatur, ex variis lingvis mixta. Mixtus quidem po-
pulus Lufatiæ, uti Boemiæ & Bavariæ (*cc*); sed lingvæ non
sunt mixtæ (*dd*).

(*bb*) quales Anglica atque Gallica habentur ex diversis popu-
lis diversæ lingvæ mixtæ. (*cc*) Æn. Sylv. in Germ. c. 47. *Et pauci*
sunt inter Boëmos, saltem nobiles, qui non utramq; noverint linguam:
Undiq; cincta est terra Teutonicis plebibus. Avent. annal. Boj. l. 3.
Ad Dravig, Savig, fontes adhuc lingua Veneda est in usu: sermo Bojus
in urbibus & castellis invaluit. (*dd*) Nec obstat nobis unum atque
alterum exemplum hominis vitiosè loquentis, nec unum atque
alterum vocabulum immixtum: hæc enim omnia ad novam ali-
quam linguam mixtam sufficere, nemo nobis facile concedet.

§. 2. Habet etiam lingua Sorbica magnam cum Po-
lonicâ atque Bohemica aliisque lingvis convenientiam (*ee*);
ideoque in communi patriâ lingvæ Sarmaticæ dialectum
fuisse non negamus; sed hodiè respectu Polonicæ atque Bo-
hemicæ diversa lingua dici meretur. Siquidem non
modò quoad materiam; sed etiam quoad formam præpri-
mis (*ff*) ab illis recedit.

(*ee*) ut

(ee) Ut lingvæ orientales Ebræa, Chaldaea, Arabica &c. aut Septentrionales Germanica, Svecica, Anglica : aut occidentales, Hispanica, Italica, Gallica &c. magnam quidem sive harmoniam inter sese habere dicuntur; propterea tamen non dialecti (si accuratè loqui velimus); sed lingvæ diversæ potiùs dicuntur: sic quoque de lingvis Sarmaticis, Moscoviticâ, Polonica, Slavonicâ, Bohemica atq; Vandalicâ aut (si placeat) Sorabica judicandum esse, putamus. (ff) Caret lingua Lusatorum peregrinis ineffabili multotum consonantium concursu, hinc eam omnium Slavicarum, lingvarum facillimam judicamus. Cui accedit analogia Grammatica, quæ ratione constructionum, in verbis temporum atq; modorum formatione, quàm proximè ad Germanismum accedit.

§. 3. Præterea ipsa Lusatorum lingua suis (gg), propriis dialectis gaudet: Atque Lusatiæ quidem superioris Idiotismus propius accedit ad Slavonismum; inferioris verò ad Windismum, tantò discrepantes, ut incolæ vix se invicem intelligere queant non attendentes.

(gg) alia enim dialectus (u superiores mitt m) Lubenensis, alia Gubenensis, alia Cotbusiensis, alia alius dioceseos, quarum tamen omnium Cotbusientem (in Lusatiâ inferiori) dialectum in sacris peragendis usitatam plerunqve, experientia docet.

§. 4. Cæterùm hodie & nominis & lingvæ usus apud Misnenses ut & Metropolitanos Lusatiæ evanuit; sed olim magna (non in omnibus præcisè Serbicæ; sed) Sarmaticæ s. Slavicæ (hh) amplitudo: Hodie nescio quâ (præcisè Serbica lingua) quasi ἀγρία & ἄερα multis invisita. Sed olim tanta ejus & dignitas & necessitas, ut & Imperator ipse Otto M. eidem studuerit, (ii) & Leges Imperatoricæ (aureæ bullæ) ejus notitiam SS. Imperii Romani Archiprincipibus necessariam tradiderint (kk).

ut taceam ejus quasi sororis usum in sacris admini-
strandis (ll) contra morem à Pontifice Romano conces-
sum fuisse. Hinc versio Scripturæ S. (mm) Slavica
nata.

(bb) Micræl. in Pom. l. 2. c. 4. Wir wissen / daß die Sar-
matische Nation allgemehlig so mächtig worden / daß sie nicht al-
lein das grosse und kleine Neussen / sondern auch das ganze Bur-
gunder-Land / da izunder die Polen wohnen / und ferner die Wala-
chen / Bulgaren / Serben / Podolien / Littaunen / Croatia / Dalma-
tiam / Mähren / Böhmen / Schlesien / und die ganze Windische
March Illyricum mit ihrer Sprache erfüllet. Und man kan
auch nicht leugnen / daß sie auch in Griechen-Land überhand genom-
men / und allda mächtig worden seyn. Wie denn noch heutiges
Tages die Wendische Sprache allda allenthalben / und inson-
derheit an der Ottomannischen Porte im Gebrauch seyn solle.
(ii) Wittik. anal. Saxon. l. 2. *Præterea* (præter alias scientias)
Romana lingua Slavonicâq; loqui sciebat (Otto Magnus). (kk)
Vid. Goldast. in Comment. de regn. Bohem. l. 4. c. 16. ubi & alii
autores citantur. (ll) Æneas Sylv. hist. Bohem. c. 13. histori-
am narrat. Conf. David. Chytr. Chron. Saxon. in Vandal. p. 37. &
Goldast l. c. l. 5. c. 2. ubi alicujus notatu digna Bernhardi scri-
ptoris verba citantur sequentia: *Quidam Sclavus ab Istria & Dal-
matia partibus nomine Methodius venit, qui adinvenit Slavinas li-
teras & Sclavicè celebravit Divinum officium, & vilescere fecit Lati-
num.* (mm) quæ adscribitur Hieronymo, rectius Methodio
aut Cyrillo Moraviæ Episcopis (sit penes historicos fides). Vid.
Goldast. sæpe laudatus l. c.

PUNCTUM VI.

DE MORIBUS SERBORUM.

§. 1. Mores Sorabici populi primi nobis sunt in-
cogniti. Media vero ætas, quæ eosdem vidit, magis
generaliter, quam specialiter mores eorum depinxit ut
migra.

migrationibus (nn) studiosos, miseriae & multi labori
(oo) patientes, libertatis patriae tenaces, erga hostes
suos savientes; sed in domesticos fideles, modestos (pp)
& conscientiosos.

(nn) Dubrav. histor. Bohem. l. 1. *Vetus mos erat omnium
Sarmatarum Pomponio Mela autore non statis perpetuisq; uti sedi-
bus, sed ut invitavere pabula, vel ut cedens & sequens hostis exi-
gebat: ita res opesq; secum trahere solebant, castra semper habi-
tantes, bellatores liberi.* (oo) Wittik. l. 2. *annal. Saxon. Sa-
pius exercitus eos lesit in multis afflixit, & in summam calamitatem
perduxit. Illi vero uibilo minus bellum elegerunt, omnem miseri-
am care libertatis postponentes. Est namq; huiusmodi genus durum
& laboris patiens victui levisimo assuetum, & quae nostris gravi one-
ri esse solet, Slavi pro quadam voluptate ducunt. Transeant sane
dies plurimi his pro gloria magno, latoq; imperio: illis pro libertate
ac ultima servitute varie certantibus.* (pp) de savitia eorum
nemo dubitabit. Sed pro domesticis moribus sufficiat nobis u-
nicus Micraelius, qui in Pomeran. l. 2. ita discurret. *Und weil
die Wenden dessen Lob haben / daß sie Sittsame und Gewissen-
hafte Leute sind / wie die Heneter also Philippus Melancthon be-
schreibet / so hat sich ihr Wandel selbst andern Völkern angenehm
gemacht / und ist ihre Sprache bald weit außgekomen.*

§. 2. *Hodiernos vero mores, cum notissimi, non
opus est multis recensere. Neminem latebit, qui Lu-
satiam lustravit, civitates ut plurimum civilibus, iisque
Germanicis: rusticos autem rusticis partim Germanicis
(qq) partim propriis suis (rr) iisque immutabilibus mo-
ribus gaudere. Atq; ut multa paucis dicamus: Est natio
hilaris, affectu vehementiori praedita; erga hostem quidem
immisericordiam; erga amicū v. (ss) plus quam fidelem
amicitiam exercens, laboriosa, simplex (tt) religio-
sa (uu).*

(qq) *Simplici victu & amictu sunt contenti, ideoq; homi-
nem insolitis vestibus (allmode) ingredientem mirantur & ut su-*

perbum averfantur. (rr) Constat, eos Germani, qui linguam Slavonicam (*libenter enim loquuntur*) nescierit, conversationem non curare, putantes se negligi ab eo: contra crebrioribus inter se conventiculis studere, Xenodochia præcipuè diebus festis frequentare, ibidemq; poculo hilaritatis exhausto devotè (prout externus habitus prodit) pro ratione temporis hymnos sacros, ex iisqve Symbolum Apostolicum & Gloria illud Angelorum cantando exercere: post (juniores) jubilando, ovando, vociferando, choreisqve ducendis ad satietatem usque totam ferè noctem consumere: (ss) hospitem si quem linguæ suæ gnarum, & loqvacem acceperint, hospitalitate plusquam fidei suscipere, quasi manibus portaturos: interea laboris & miseræ esse patientes, ut & noctè parùm quiescant. (tt) Simpliciter antiquam suam produnt, dum cultum literarum parùm curant (quod vitium, in summo tamen gradu, tradit de antiquis contrariis eorum Moschis Cluv. in Geogr. c.26. dicens: *In scholis legere duntaxat & scribere docentur pueri, nec Academia, aut collegia in universo extant Imperio Moscovitico*) appellantes eum satis doctum, qui legere & scribere sciverit; qui verò lingua vernacula benè concionaverit, doctissimum. Cætera mirantur, aut pro superfluo habentes, aut malè interpretantes. (uu) Theologos f. concionatores maximi pendunt suos, & omnia eorum dicta (ut par est) pro verbo DEI suscipiunt, frequentaturi templum elegantibus phrasibus (frequentare domum DEI, aut ad verbum, DEI &c.) utuntur. Cæterum omnes libros expressos pro verbo DEI habent, quasi nullum aliud studium, nisi quo ad salutem promovemur, esset putantes. Hinc quandocunqve aliquem legentem aut scribentem viderint, eum concionem meditari existimant.

PUNCTUM V.

DE RELIGIONE SERBORUM.

§. I. Religionem paucis attendentes distingvimus inter Sorabos Paganos Syncretistas f. Christianos primos & Evangelicos f. Christianos secundos. Ethnici πολυθεῖος illius Græcanicæ quidem participes non sunt facti; interim tamen ut reliqui pagani præter Deum verum (xx) dæmonem, nymphas, Sylvas-

Sylvasque (yy) teste Dubravio, coluisse, iisque sacrificasse leguntur.

(xx) Deum verum sua lingua, **Beli bogh** h. e. album Deum: dæmonem **Sarni bogh** h. e. nigrum Deum (ut Mieræl. annotavit in Pom. l. 2. c. 76.) appellarunt. (yy) Dubray. hist. Bohem. l. 1. ex Procop. hist. Gotica: *Habent præterea Slavini lege cautum à majoribusq; traditum, ut inter numerum deorum deum unum illum, qui sit fulminis fabricator, dominum omnium rerum, ac solum Deum esse credant, illiq; bestias ac ejus generis alia mactent &c. hinc pro incolumitate sacrificant, habentq; persuasum, per sacrificia salutem sibi redemptum iri.*

§. 2. Saxonibus autem Christianis, hi quoq; seculo nono post N. C. ad Christianismum pervenere. Sed quia iisdem S. Viti legenda prædicaretur ad superstitionem relabascens memorem S. Viti primò in idolo, ut deum; deinde, pro vitio seculi, destructo idolo, ut patronum, semper sancte (zz) coluere.

(zz) Hinc putat Dubravius, *natam esse formulam Slavonicam, VITEL, VITEL quæ excipere solent, hospitem aut amicum Slavi, quasi nomine S. Viti eidem gratulantes*, hist. Boh. l. 1. p. 7. Cæterum de Viti idololatria & superstitione ut & aliis idolis Slavicis plura differit Helmold. Chron. Slav. c. 52. 53. inter alia dicens: *Inter multiformia Slavorum numina præpollet Zvante Wit deus terra Rugianorum, utpote efficacior in responsis, cujus respectu cæteros semi deos aestimabant.*

§. 3. Sed deniq; v. hæc natio inter alias ferè prima fuit, quæ è tenebris Papatus Cymmeriis lucem Evangelii conspexit (aaa): atq; hodie non nisi purum Evangelium Augustana Confessione omnibus sordibus papisticis liberatum audit: quod DEUS conservet!

(aaa) Intendimus ad tempora Hussitarum & Dn. Lutheri, ad seculum 16. & 17.

PUNCT. VI.

DE REPUBLICA.

§. 1. Ut Sorabes omnis miseriæ atq; laboris patientes: sic cujuscunq; servitutis (bbb) impatientes cum omnibus Slavinis populis. Inde semper omnibus modis eò laborarunt à primâ ætate, ut

2X 7/11524
ut Monarchiam aliorumque dominatum in se fugerent: contra v. in (ccc) democratia s. aristocratia viverent.

(bbb) contra naturam quasi is erat, utpote sanguine liberō natis, libereq; educatis servire, aliusque imperio subditos esse. Quæ etiam maxima causa fuit, ob quam tam sæpe fidem Deo atque Imperatoribus datam resciderunt, sibiq; & suis posteris fatum in felix procrearunt. Vid. Micræl. in Pom. l. 2. n. 5. & u. & c. Bangert. ap. Helmold. l. 1. c. 11. *Erant Wagrii vetusta superstitionis & avitæ libertatis tenacissimi, nec ullam occasionem, qua excuterent jugum Romanorum, negligebant.* (ccc.) Dubrav. hist. Boh. l. 1. ex Procopio dicit: *Slavinorum nationes non ab uno aliquo homine regi; sed jam inde ab antiquo plebeia communiq; libertate vivere, & de rebus omnibus, quæ cogitatu, factive graviore occurrunt, communiter deliberare.* vid. Micræl. l. c. l. 2. c. 31.

§. 2. Deniq; S. Romano Imperio ad Saxones translato ab Imperatoribus Henrico Aucupe & Ottone M. funditus depressi Imperioq; Romano incorporati (ddd) fuerunt. Ubi Gero primus Marchiæ Lusaticæ Administrator prædicatur. (eee)

(ddd) Avent. l. 4. Helm. Chron. Slav. c. 8. n. 4. Goldst. l. 2. c. 3. dicit: *Circumferuntur versus antiqui ab incerto quodam Germano Poëta imagini Henrici hujus subscripti, in quæ sub regis persona legitur.*

Wend/dân/Sorb/Böhmen/Marcomann/

Delmann/macht ich mir unterthan.

(eee) Vid. Wittik. supra cit. l. 2. Ubi Meibom. annotavit dicens: *Circumferuntur Ryebmi, qui idem de Gerone testantur:*

Zu laußnitz erster Fürst woß ich

Dreißig Wendische Herren tödtet ich.

§. 2. Quod v. Magistratum SS. Romani imperii subordinatū Lusatiæ attinet, ejus toties mutatio facta, ut hîc vix recenseri queat: modo n. reges Bohemorū, modō Marchiones Misnēses, modo Brandenburgenses eam obtinuerunt. Donec ultima ætate per Dei Gratiam possessio ejus ad Serenissimā Domum Saxoniam pervenit: Uti jam palàm est. Et hîc persistimus.

DEum Opt. Ter Max. devotis suspiriis rogamus, ut Rutæ Saxonice Vigorem, Domusque Celsissimæ Florem, donec cœlum ruat, patriæ nostræ servare velit!

Amen.

con-
perō
esse.
at-
po-
5.&
ju-
qua
hist.
ali-
iber-
oc-
ab
res-
ero
licit;
pōta
r.
ens :
natū
feri
ēses,
a æ-
num
s.
Si-
lum

ULB Halle 3
004 778 308

f

ni

Q. H. 154, 25.

DISI
S
Venedo
Confer
M. G

publi
BIBLIOTHECA
SACKAVIANA

TYT

ICAM

S,

lgo dictis

e Facultatis

ÜGERUS

eße/

ibmittent.

emb.

m.
BR

TYPOGR

Vc
1152^b

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLE
(SAALE)

Inches
Centimetres

KODAK Color Control Patches

Kodak
LICENSED PRODUCT

© The Tiffen Company, 2000

Blue Cyan Green Yellow Red Magenta White 3/Color Black

